

CyberCozen

Science-Fiction Newsletter

Vol. X, No. 3; March, 1998 תש"ד

Letters to the Editor

Dear Aharon,

I hope you are in good health. I read all of the last *CyberCozen*. I understand your frustration with the SF group and your wishing to give up some of the reins to younger folk. I hope the group continues to flourish "under new management" and with plenty of youthful flair.

Anyway, thanks again and again for the *CyberCozens*. They are now part of our splendid Eaton Collection.

Best, **Sid Berger**
Head of Special Collections
Rivera Library.
University of California at Riverside.

Dear Sid,

No, I'm not in good health. How does a major coronary artery with 70% blockage sound? It's either another angioplasty, or a bypass operation, coming up eventually.

Aharon

Aharon,

Received your last *CyberCozen*. Do not be discouraged. When you were sick, many other people might have been sick. That's why attendance was so low at the December meeting. Though I do not usually attend the meetings any more, I was flat on my back, like most of Israel.

So do not be discouraged. If the meetings go on, good. Kol Hakavod. If not, all good things come to an end. Think, "We had a good many years of interest and fun." Other groups have sprung from the Rehovot group. There is still *CyberCozen*. Life goes on. So give it another chance.

Shalom,

Genah Alfandari.

Dear Genah, I still prefer that someone younger take over the club.

Aharon.

Comments to Aharon Sheer may be sent –
By mail: POB 9443, Tel-Aviv 61093
By E-Mail: asheer@netvision.net.il
By phone: 08-9471225

The Israeli Society for Science Fiction and Fantasy
Monthly meetings (in Hebrew) on **Science and Science Fiction**

Wednesdays: Tentative dates: 25/3, 13/5, 17/6

Join the Society, get its announcements, and go to its meetings!

Call 03-528-3803 or 03-604-4959

Each meeting attracts about 100 people with a lecture and discussion
Meetings are held in **Beit Ariela**, 25 Shaul HaMelech, Tel Aviv at 8 p.m.

This Issue in *CyberCozen*:

- Oren Rahat writes a response to Aharon Sheer's *Starship Troopers* Book Review (in Hebrew).
- The first part of a Time Travel Literary History by Eli Eshed (in Hebrew).
- A short story about an encounter with a dragon by Shuli Svetitsky.

בגיליון זה של *CyberCozen*:

- ארן רהט כותב תגובה על ביקורתו של אהרון שיר את הספר *לוחמי החלל*.
- חלק ראשון על ההיסטוריה הספרותית של מסע בזמן מאת אלי אשד.
- סיפור קצר על מפגש עם דרקון מאת שולי סבטיצקי (באנגלית).

תגובה לביקורת: לוחמי החלל מאת רוברט היינליין

ביגליון הקודם הובאה בקורת של אהרון שיר על הספר **לוחמי החלל** (Starship Troopers) מאת רוברט היינליין. להלן תגובתו של **ארן רהט**:

לטעמי, ההרצאות, אף שהן מייגעות לעתים, חוזרות שוב אל אחד ממקורות התרבות המערבית: הדיאלוגים של אפלטון (שאף הוא תיעב את הדמוקרטיה) במתכונת המקובלת באותם ימים, של הדו שיח בין המורה לתלמידים. כדי לשכנע את הקורא משולבת הרצאה הגיונית מחד והשפעה רגשית מאידך דבר שגורר להזדהות עם הגיבור שעובר תהליך חניכה וסוציאליזציה כמעט בעל כורחו. אינני רוצה להגיב על הסענה (הלא רלוונטית) של חוסר במשוואות המתארות את התיאוריה של המוסר שכן איננו דורשים הגיון מקובל כאשר סופר עובר את מהירות האור בספרו. והערה נוספת לסיום. הלקאות הן שיטה ברברית מאד לענישה אולם אם (וזהו דבר שצריך לבדוק) הן אכן יעילות במניעת פשע, אז ניתן לטעון שיש בהן יותר הומניות מאשר האופציה המתוארת בספר ואשר על פיה חיים היום מיליוני אזרחים בערים הגדולות של ארה"ב שמפחדים לצאת לרחוב. בנוסף אם ניתן להניח שבני האדם שונים בכמעט כל דבר הרי שיש אולי בני אדם שהדרך היחידה ל"הרביץ" בהם מוסר היא דרך השוט. *פוליס = עיר המדינה שהייתה היחידה המדינית הרווחת ביוון הקלאסית.

מראשית דרכו, עסק היינליין בסוגיית השלטון הטוב ביותר לאדם. היינליין מניח שבכל חברה יש התפלגות שווה של שכל. אולם אין זה אומר שהרוב הממוצע מסוגל לתכנן לטווח ארוך. תבונתו של האדם הממוצע, מסוגלת להתמודד עם אתגרים רבים אולם לא עם המשימה המורכבת של ניהול חברה אנושית. מכאן ניתן להניח שהיינליין רואה בניהול חברה דבר העולה במידה רבה על היכולות של האדם הממוצע שנרכשו במהלך האבולוציה. לכן בספריו של היינליין חוזר הרעיון של מתן פתרונות שונים לבעיית השליטה והניהול האנושי תוך התנגדות לשימוש בעקרונות הדמוקרטיה שהיא, לדעתו, חיבור של הגיונם של אנשים שתבונתם אפסית. אולם, נשארתי השאלה החשובה יותר איך, מחד גיסא, מוצאים את הטובים ומעניקים להם את השלטון, (האריסטוקרטיה? או מלך פילוסוף) ומאידך גיסא, כיצד מונעים מהשלטון הנ"ל להידרדר לאוליגרכיה (או טיראניה)? בספרים שונים מועלים פתרונות שונים ובספר זה חוזר היינליין למודל הדמוקרטי הראשון הידוע בעולם - יוון העתיקה. שבה הזכות לאזרחות בעיר כללה שירות צבאי בן שנתיים ושירות "מילואים" כל אימת שהמליס* הותקפה.

היסטוריה של ספרות המסע בזמן

מאת אלי אשד

חלק ראשון - לספורים העוסקים במסע בזמן יש היסטוריה ארוכה יותר ממה שנהוג לחשוב.

אך כאשר מדברים על מסע בזמן נהוג יותר לחשוב על מסע בזמן "מבוקר" כזה שבו הנוסע יכול לקבוע את הזמן שאליו הוא רוצה לנסוע וזה יכול להיות זמן בעבר או בעתיד ובסופו של דבר הוא יכול לחזור מהמסע בזמן זה לזמנו המקורי. עד כמה שהדבר מוזר, דומה שהאדם הראשון שחיבר סיפור על מסע בזמן מבוקר הוא מחבר האגדות הידוע הנס כריסטיאן אנדרסן. בסיפור שחיבר בשנת 1835 בשם "ערדלי המזל" (ניתן למצוא אותו בקובץ בשם זה בעברית), מסופר על ערדליים שמשוגלות לספק ללובש אותם את כל מבוקשו אם כי המבקש תמיד מוצא שעדיף היה לו אילולא ביקש את המשאלה המסוימת... ואחד מלובשי הערדליים הוא אדם מכובד החולם לחיות בקופנהגן של המאה ה-16 שהייתה בעיניו תור של זהב של גדולה וגבורה לעומת המאה ה-19 המנוגנת. הערדליים אכן לוקחות אותו למסע בזמן לתקופה זאת שמתגלה כשונה מאוד מתור הזהב שאותו דמיין וכברברית לחלוטין והנוסע בזמן המבוהל מחליט שאחרי הכל הוא מעדיף את המאה ה-19 ומוחזר לתקופתו. צ'רלס דיקנס חיבר מספר שנים לאחר אנדרסן ב1843 סיפור ידוע מאוד שגם הוא מתאר סוג של מסע בזמן, "פזמון חג המולד" המתאר איש עשיר וקמצן שכעונש על קמצנותו מועבר בידי רוחות העבר והעתיד בחזרה לעברו וקדימה לעתידו ונאלץ לראות

ניתן לטעון שהסיפורים הראשונים העוסקים במסע בזמן הם אלה העוסקים באנשים שנרדמים, או מוקפאים או עוברים לעולם אחר כלשהו של יצורים על טבעיים (כמו באגדות איריות רבות) וכשהם חוזרים או מתעוררים מוצאים עצמם עשרות או מאות שנים בעתיד כאשר צאצאיהם הרחוקים הם כבר אנשים זקנים. סיפורים כאלה נמצאים בתרבויות שונות וניתן למצוא אותם גם במסורת היהודית בסיפור על חוני המעגל שהלך יום אחד לישון והתעורר כעבור עשרות רבות של שנים בעולם שונה מכל מה שהכיר. כיום כידוע נעשים במציאות ניסיונות לגרום לאנשים לעבור שיטה זאת של מסע בזמן וזאת על ידי הקריוניקה, הקפאת אנשים החולים במחלה סופנית כל שהיא וזאת מתוך תיקווה (קלושה) שבעתיד כלשהו ימצא הפתרון למחלתם ואז יוצאו אנשים אלה מהקפאתם, ירופאו ממחלתם ובו בזמן יעברו סוג של מסע בזמן. (דוגמאות בספרות המדע הבדיוני לסיפורים העוסקים במסע בזמן מסוג זה הם "עולם שמחוץ לזמן" של לארי ניבן, וה"הדלת לקיץ" של רוברט היינליין). כיום נמצאים בקליפורניה עשרות רבות של גופות אנשים שהוקפאו בצורה כזאת, בתקווה לערוך מסע בזמן אל העתיד, וביניהם לפי השמועות גם וולט דיסני.

עד כמה יהיה נורא עתידו אם ימשיך עם קמצנותו. ההתנסות הופכת אותו לאדם שונה לחלוטין.

סיפור נוסף שבמרכזו עומד מסע ממשי לעבר כתב הסופר האמריקני מרק טווין בספרו משנת 1889, "ינקי בחצר המלך ארתור" שתיאר כיצד אמריקני מודרני מועבר בדרך מסתורית לתקופת מלך ארתור במאה השישית לספירה ובאמצעות הידע הטכנולוגי המתקדם שלו מביא לשינויים דרסטיים בתקופה זאת, עד שאנגליה הפיאודלית הופכת לארץ תעשייתית נוסח ארה"ב במאה ה-19. אך בסופו של דבר כל השינויים אותם הוא מביא נחרבים במלחמת אזרחים והינקי עצמו מוצא עצמו שוב ובדרך מסתורית בתקופתו המקורית ונרמז שכל זה לא היה אלא חלום בלהות. זהו הספר הראשון שעוסק בניסיון שיטתי לשנות את העבר אם כי הוא מתעלם מהפרדוקסים שיוצרו משינוי כזה בהווה של הנוסע בזמן. בכך יצר טווין נושא חדש וחשוב מאוד בסיפורי המסע בזמן של שינוי מכוון של ההיסטוריה בידי הנוסע בזמן. (ספר המד"ב הטוב ביותר בנושא זה, והוא גם אחד מספרי המד"ב החביבים עלי ביותר, הוא **LEST DARKNESS FALL** של ל. ספראג דה קאמפ).

כל הסיפורים האלה ואחרים כמוהם במאה ה-19 תיארו את המסע בזמן כמבצע בדרך של כישוף כלשהו ודבר שלאחר שבוצע שוב אי אפשר לחזור עליו כרצונו של הנוסע. אך ב-1895 פורסם הסיפור הראשון שעסק במכונת זמן והוא הסיפור המפורסם ביותר של מסע בזמן עד היום "מכונת הזמן" של ה. ג. וולס. הסיפור תיאר מציאת הבונה מכונת זמן ונוסע איתה לעתיד הרחוק לתקופות שאותן הוא קובע כרצונו ולבסוף חווה בהיעלמות המין האנושי ובחורבנו של כדור הארץ לפני שהוא חוזר לספר את הסיפור ונעלם שוב כנראה למסעות נוספים בזמן. הספר זכה להצלחה אדירה ויצר למעשה את ז'אנר המסעות בזמן בספרות המדע הבדיוני שהופיעו מאז בכמויות גדולות. מעבר לכך לאורך השנים הופיעו לו המשכים מרובים שהמשיכו היכן שוולס הפסיק ותיארו את מסעותיו הנוספים של הנוסע בזמן. המוצלח שבכולם הוא ספרו של ג'ון בקסטר **THE TIME SHIPS** שיצא בשנת המאה להופעתו המקורית של מכונת הזמן בשנת 1995 ותיאר את הרפתקאותיו של הנוסע בעולמות אלטרנטיביים שונים ומגיע גם הוא להפלגות גרנדיוזיות ביותר של הדמיון בתיאורן הקיפן אך הפעם בהסתמך על התיאוריות המודרניות ביותר של המדע.

מבחינות רבות ניתן לטעון שכשם שמכונת הזמן של וולס יצר (אם כי כפי שראינו לא המציא באמת) את הז'אנר, ספרו של בקסטר הוא מעין סיכום שלו המסתמך לא רק על יצירתו המקורית של וולס אלא גם על מאה שנות היצירה של המדע הבדיוני ובמיוחד סיפורי המסע בזמן שהופיעו מאז.

לאחר וולס המשיכו להופיע אם כך מספר רב ביותר של יצירות שעסקו בנושא המסע בזמן, אך ניתן לטעון שהאלמנט היחיד החדש באמת שהכניסו לנושא המסע בזמן ואותו אי אפשר למצוא אצל וולס (או אצל קודמיו) הוא הטיפול בפרדוקסים הנובעים כתוצאה ממסע בזמן (אילו היה הנוסע בזמן חוזר בזמן והורג את סבו וכו' וכו', פרדוקסים עם זקן כל כך ארוך שכיום כל חובב מד"ב מפהק כשהוא שומע אותם). הסיפורים הידועים בתחום זה הם סיפוריו של רוברט היינלין **BY HIS BOOTSTRAPS** ו-**ALL YOU ZOMBIES** שמעלים כל פרדוקס אפשרי שאפשר להעלות על הדעת כמו בסיפור השני שבו

המספר הוא גם אביו של עצמו וגם (על ידי ניתוח שינוי מין) אמו וגם האיש שגיס את עצמו לשירות הנוסעים בזמן שבאמצעותו ביצע את כל השינויים בזמן שבאמצעותם גרם לעצמו להתקיים.

סיפור ידוע אחר של רי ברדבורי משנת 1952 **A SOUND OF THUNDER** תיאר כיצד משלחת נוסעים בזמן בתקופת הדינוזאורים גורמים על ידי דריכה על פרפר קטן לשינוי דרסטי של העתיד. (אם כי למעשה לא דרסטי כפי שאפשר היה לחשוב) וליצירת משטר טוטליטרי במקום המשטר הדמוקרטי שמימנו יצאו. המסר של הסיפור היה שהשינויים הקטנים ביותר בהיסטוריה שהתבצעו בידי נוסעים בזמן יצרו שינויים בלתי צפויים בהווה של הנוסע בזמן ולמעשה יגרמו למחיקתו.

סופרים כמו פול אנדרסון לקחו רעיון זה ויצרו סדרות שלמות על משמר זמן שמטרתו לפקח על ההיסטוריה ולמנוע את שינויה בידי נוסעים בזמן מתקופות שונות וזאת כתוצאה מהמוטו ש"עדף הרע הידוע לנו כבר מאשר הרע שאינו ידוע לנו עדין". וכך סדרות אלה הפכו לפופולריות מאוד ותיארו מאבקים בין ציביליזציות של נוסעים בזמן המנסים להשתלט על ההיסטוריה ולשנותה ואלה שמנסים למנוע זאת מהם, סיפורים שרחוקים כבר מרחק רב ממכונת הזמן הבודדת והפרימיטיבית של ה.ג. וולס אם כי מידי פעם יש סיפורים שבהם הנוסע בזמן שלו מופיע ומזדעזע מהנוסעים בזמן המתקדמים והמתוחכמים יותר שהם גיבורי הסיפור (כמו בסדרת **DANCERS AT THE END OF TIME** של מיכאל מורקוק).

גם לקולנוע חדר נושא המסע בזמן בסדרות בסרטים כמו סידרת "בחזרה לעתיד" שביצעה שימוש מתוחכם יחסית בפרדוקסים של המסע בזמן וסידרת "שליחות קטלנית" שבה קיבורג מן העתיד שנשלח לעבר לתקופתו להשמיד מנהיג עתידי גורם בעצם הופעתו ליצירת המנהיג לעתיד הזה, סרט שהביא לגל חיקויים. וכך גם בטלביזיה שבה הופיעו סדרות כמו דוקטור הו, סידרה בריטית שבמשך כ-30 שנה (שיא כל הזמנים עבור סידרת מד"ב בטלביזיה) תיארה את הרפתקאותיו השונות של נוסע בזמן בתקופות עתיד ועבר שונות, "קפיצת קוונטום" שתיארה את מסעיו בזמן של נוסע בזמן שקופץ מגוף לגוף במסעותיו בתקופות עבר אם כי כולם לאחר לידתו (כלל שאותו שברה הסדרה כאשר הנוסע מצא עצמו בתקופת מלחמת האזרחים בגוף של סבו) ובפרקים שונים של סדרות מסע בין כוכבים שבהם נושא המסע בזמן שהיה נדיר יחסית בתקופת הסדרה המקורית הפך לנפוץ יותר בסדרות החדשות יותר שהתבססו עליה, נטייה שהגיעה לשיאה בפרק של "חלל עמוק 9" שבה גיבורי הסדרה עורכים מסע בזמן לתקופת הסדרה המקורית ופוגשים את גיבוריה בצעירותם.

כה פופולרי הפך רעיון המסע בזמן בתקופה המודרנית שיש אפילו מדענים שהחלו לשקול ברצינות את האפשרות המדעית של ביצוע המסע בזמן והרעיון שהנוצר בידי אנדרסון כפנטזיה גמורה יש לו היום שביב של רצינות מדעית. רעיון המסע בזמן שהיה חדשני כל כך בזמנו של וולס נהפך כיום למוכר היטב וכתוצאה הסופרים מוצאים זאת קשה יותר ויותר למצוא עליו וריאציות חדשות ורוב הסיפורים החדשים בנושא זה אינם יותר מגימיקים על נושאים מוכרים היטב, אך סביר להניח שכל זמן המד"ב יהיה פופולרי יהיה סיפור המסע בזמן פופולרי גם הוא.

(חלקו השני של המאמר יפורסם בגיליון חודש אפריל)

A story:

Dragon Tea

By Shuli Svetitsky

When the tea was ready, I asked it if it took sugar. "I can't find the sugar bowl just now, but if you would give me a minute..."

"No, no, that's quite all right," the dragon assured me, twiddling its tail nervously. "I really must be on my way. I have a long journey to make. I know it is rude to leave in such a hurry like this, before I have finished my tea and without even thanking you properly, but may I take the cup of tea along with me?"

"Oh, sure, go ahead. I don't care. My parents can always buy a new cup."

"Well then, good night!" it said, as I walked it to the door. "I will never forget your kindness."

"Good night to you too. And good luck on your journey," I called to it in parting, and then it was gone.

My parents found me asleep on the front doorstep the next morning. The surrealism of the whole thing would have convinced me that it was all a dream - if it weren't for that teacup, newly missing from our china set. But then there must be some other reason for that. Everybody knows there are no such things as dragons...

It was a dark and windy night and I was suffering from insomnia. I was sitting on the front doorstep, our house silent behind me, staring off into the night and listening to distant thunder. Suddenly I saw a shadow moving in the trees, and a black dragon came lumbering out of the darkness. It was long and shiny, with sharp black scales and smoke coming out of its nostrils.

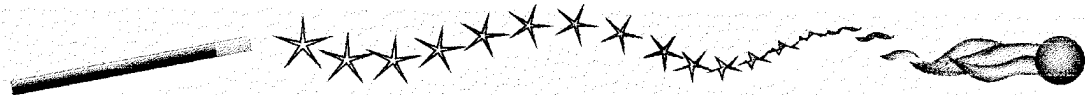
"Excuse me," it asked, "but might you be able to give me a cup of tea? You see I've been walking in the rain..."

"Of course," I replied. "We have English Breakfast, Earl Grey, herbal tea and green tea." (I pride myself on keeping calm in unusual situations.) "Why don't you come on into the house?"

"You can choose which kind of tea you want inside. But you'll have to keep quiet. Everyone is asleep except for me."

"Oh, thank you very much," it said almost tearfully. "I would so love to come in. And I know the kind of tea I want already. I want green tea. It's my favorite. I'm Oriental just like it."

As I led the way into the house, I was hoping that it would be careful with its tail so that it wouldn't hit anything. Even I, who was very fond of our furniture, had to admit that it probably couldn't take the abuse.

עורך: אהרון שיר.
עורך גרפי ועיצוב: גיא אלדר.
עיצוב לוגו: מרים בן-לולו.

Editor: Aharon Sheer.
Graphic Editor and Design: Guy Eldar.
Logo by: Miriam Ben-Loulou.

עבור משלוח בדואר של *CyberCozen*, הנכם מתבקשים לתרום 30 ש"ח לשנה; עבור דואר אויר לארה"ב \$15; אם אהרון שיר יכול למסור את העיתון באופן אישי, 15 ש"ח.

For mail delivery of *CyberCozen*, please donate 30 shekels per YEAR; For airmail to US \$15; If Aharon Sheer can hand-deliver it, 15 shekels.

Copyright © 1998.

All rights reserved to specified authors and artists.
כל הזכויות שמורות למחברים וליוצרים, כפי שצוינו.